

BOSHLANG'ICH TA'LIMDA INNOVATSION YONDASHUV

Ergashova Oyjamol*Denov Tadbirkorlik va pedagogika instituti o'qituvchisi***Eshboyeva Nilufar***Denov Tadbirkorlik va pedagogika instituti 5- bosqich talabasi***Annotatsiya**

Maqolada boshlang'ich ta'limda innovatsion yondashuvlarning mazmuni, mohiyati va ularni qo'llash imkoniyatlari tahlil qilingan. Unda o'quvchilarda mustaqil fikrlash, ijodkorlik, XXI asr ko'nikmalarini rivojlantirishda interfaol metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, STEAM va CLIL kabi pedagogik yondashuvlarning ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, O'zbekiston ta'lim tizimida olib borilayotgan islohotlar, innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etishdagi afzalliklar va mavjud muammolar ko'rsatib o'tilgan. Xorijiy ilg'or tajribalar asosida ta'lim samaradorligini oshirish yo'llari ham ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: *boshlang'ich ta'lim, innovatsion yondashuv, interfaol metodlar, axborot texnologiyalari, STEAM, CLIL, pedagogik texnologiyalar, ta'lim islohotlari.*

Abstract

The article analyzes the content, essence, and application of innovative approaches in primary education. It emphasizes the importance of interactive methods, information and communication technologies, and modern pedagogical models such as STEAM and CLIL in developing students' independent thinking, creativity, and 21st-century skills. The paper also discusses the recent reforms in Uzbekistan's education system, highlighting the advantages and challenges of implementing innovative technologies. Furthermore, it examines international best practices to identify effective ways to enhance the quality and efficiency of education.

Keywords: *primary education, innovative approach, interactive methods, information technologies, STEAM, CLIL, pedagogical technologies, educational reforms.*

Globalashuv jarayonlari kuchayib borayotgan bugungi kunda har bir sohada, xususan, ta'lim tizimida ham tub o'zgarishlar sodir bo'lmoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan qabul qilinayotgan qaror va farmonlar, ta'lim tizimini isloh qilishga qaratilgan davlat dasturlari, zamonaviy o'quv dasturlarini joriy etish — ularning barchasi jamiyat taraqqiyotining asosiy omili sifatida ta'limga yuksak e'tibor qaratilayotganidan dalolat beradi. Ayniqsa, boshlang'ich ta'lim bosqichi bolada shaxs sifatida shakllanish, ijodiy qobiliyatlarini yuzaga chiqarish,

dunyoqarashini kengaytirish, bilim olishga qiziqishni uygʻotish davri boʻlib xizmat qiladi.

Innovatsion yondashuvlarning joriy etilishi boshlangʻich taʼlim sifatini tubdan oshirish imkonini beradi. Chunki innovatsiya nafaqat yangicha oʻquv texnologiyalarini qoʻllash, balki taʼlim jarayonini oʻquvchi shaxsiga yoʻnaltirish, uning ijodiy va mustaqil fikrlashini ragʻbatlantirish, axborot-kommunikatsion texnologiyalar asosida bilimlarni egallashga sharoit yaratishni ham oʻz ichiga oladi.

Boshlangʻich taʼlimda innovatsion yondashuv tushunchasi

“Innovatsiya” atamasi lotincha “innovatio” soʻzidan olingan boʻlib, yangilash, oʻzgartirish, yangicha gʻoya va texnologiyalarni joriy etish maʼnolarini anglatadi. Taʼlim sohasida innovatsion yondashuv — bu pedagogik jarayonni zamonaviy talablar asosida tashkil etish, ilgʻor tajribalarni qoʻllash va oʻquvchilarning shaxsiy imkoniyatlariga tayanib oʻqitish jarayonini tashkil etishdir.

Boshlangʻich taʼlimda innovatsion yondashuvning mohiyati:

- Oʻquvchida mustaqil fikrlashni rivojlantirish;
- Interfaol metodlar orqali bilimlarni puxta oʻzlashtirish;
- Axborot-kommunikatsion texnologiyalardan samarali foydalanish;
- Taʼlim jarayonini qiziqarli va samarali tashkil etish;
- Oʻquvchining individual qobiliyatlarini inobatga olish.

Demak, boshlangʻich taʼlimda innovatsion yondashuv — bu oʻqituvchi va oʻquvchi faoliyatini samaradorlikka yoʻnaltiruvchi, zamonaviy vositalar bilan boyitilgan, ijodiy oʻqitish uslublarini qoʻllashdir.

Oʻzbekiston taʼlim tizimida innovatsion islohotlar

Soʻnggi yillarda mamlakatimizda taʼlim sohasida keng koʻlamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan:

“Taʼlim toʻgʻrisida”gi Qonun (2020-yil yangi tahrirda qabul qilingan);

“Yangi Oʻzbekiston – maktab ostonasidan boshlanadi” gʻoyasi;

Raqamli taʼlim platformalarini yaratish va kengaytirish;

Boshlangʻich sinflar uchun yangilangan oʻquv dasturlarini ishlab chiqish va sinovdan oʻtkazish;

Pedagoglarning malakasini oshirishning yangi tizimlarini joriy etish.

Bu islohotlar taʼlim sifatini oshirish bilan birga, oʻquvchilarda XXI asr koʻnikmalarini shakllantirishga qaratilgan. Masalan, *tanqidiy fikrlash, ijodkorlik, kommunikativlik, axborot savodxonligi* innovatsion taʼlimning asosiy natijalari sifatida belgilangan.

Innovatsion pedagogik texnologiyalar

Boshlangʻich taʼlimda qoʻllanilayotgan innovatsion texnologiyalar turlicha boʻlib, ular taʼlim jarayonini jonlantirish, oʻquvchilarni faollikka undash, mustaqil ishlash malakasini oshirishga qaratilgan.

Interfaol metodlar – “Aqliy hujum”, “Klaster”, “Insert”, “Bumerang”, “Blits-so‘rov” va boshqalar.

Axborot texnologiyalari – elektron darsliklar, onlayn test tizimlari, multimediali taqdimotlar.

STEAM yondashuvi – fan, texnologiya, muhandislik, san’at va matematika integratsiyasi asosida o‘quvchilarni amaliy tajribaga yo‘naltirish.

CLIL texnologiyasi – fan va tilni integratsiya qilish orqali chet tillarini samarali o‘rganish.

Loyiha asosida o‘qitish – o‘quvchilarni muammoni hal qilishga yo‘naltirish, tadqiqot ko‘nikmalarini shakllantirish.

Mazkur texnologiyalar boshlang‘ich sinf o‘quvchilari uchun nafaqat bilimlarni chuqur o‘zlashtirishga, balki ularning qiziqishlarini oshirishga xizmat qiladi.

Boshlang‘ich sinflarda innovatsion yondashuvning afzalliklari va muammolari

Afzalliklari:

- O‘quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyati rivojlanadi;
- Bilimlarni ongli o‘zlashtirish darajasi oshadi;
- Darslar qiziqarli, jonli va samarali bo‘ladi;
- Axborot texnologiyalari yordamida keng ma’lumot olish imkoniyati yaratiladi;
- O‘quvchilar ijodiy faoliyatga keng jalb qilinadi.

Muammolari:

- Barcha maktablarda yetarli texnik vositalarning mavjud emasligi;
- Ayrim o‘qituvchilarning innovatsion texnologiyalarni qo‘llash malakasi yetarli emasligi;
- O‘quvchilarning bilim darajasida tafovut bo‘lishi;
- Ota-onalarning raqamli ta’limga to‘liq tayyor emasligi.

O‘qituvchi kompetensiyasi va yangicha metodlar

Boshlang‘ich ta’limda innovatsion yondashuvning samaradorligi ko‘p jihatdan o‘qituvchi kompetensiyasiga bog‘liq. Bugungi o‘qituvchi quyidagi sifatlarni o‘zida mujassam etishi lozim:

- Yangi pedagogik texnologiyalarni qo‘llash ko‘nikmasi;
- Axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish;
- Shaxsga yo‘naltirilgan ta’lim metodlarini qo‘llash;
- Ijodkorlik va yangilikka intilish.

Masalan, dars jarayonida **gamifikatsiya elementlari**, ya’ni o‘quv jarayonini o‘yin shaklida tashkil etish usuli o‘quvchilarda yuqori motivatsiya hosil qiladi.

Amaliy misollar va tajribalar

So‘nggi yillarda respublikamizdagi ayrim maktablarda “Raqamli maktab”, “STEAM maktablari” loyihalari amalga oshirilmoqda. Bu tajribalar natijasida

boshlang'ich sinf o'quvchilarining darslarga qiziqishi ortgani, mustaqil ishlash ko'nikmalari shakllangani kuzatilmoqda.

Xorijiy tajribada, masalan, Finlyandiya, Singapur va Janubiy Koreya maktablarida innovatsion yondashuv keng joriy etilgan bo'lib, ta'lim jarayoni ko'proq loyiha asosida o'qitish va ijodiy fikrlashni rivojlantirishga yo'naltirilgan. O'zbekiston ta'lim tizimi ham bu tajribalarni bosqichma-bosqich joriy etmoqda.

Xulosa va takliflar

Boshlang'ich ta'limda innovatsion yondashuvlarni qo'llash bugungi kun talabi hisoblanadi. Bu nafaqat ta'lim sifatini oshiradi, balki o'quvchilarda XXI asr ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Innovatsion ta'lim — o'quvchining shaxs sifatida rivojlanishiga, ijodiy fikrlashiga, mustaqil bilim olishga bo'lgan ehtiyojini kuchaytiradi.

Takliflar:

- Boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining malakasini muntazam oshirish.
- Har bir maktabni zamonaviy texnik vositalar bilan ta'minlash.
- Innovatsion pedagogik texnologiyalarni keng qo'llash uchun maxsus metodik qo'llanmalar yaratish.
- Ota-onalarni ham innovatsion ta'lim jarayoniga faol jalb qilish.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Yangi O'zbekiston – maktab ostonasidan boshlanadi" g'oyasi asosida ta'limni rivojlantirish strategiyasi. – Toshkent, 2021.
3. Hasanboyeva O., Matchonov S. **Pedagogika**. – Toshkent: Ilm ziyo, 2019.
4. Yo'ldoshev J., Usmonov S. **Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat**. – Toshkent: Fan, 2020.
5. G'afforova T. **Innovatsion ta'lim metodlari**. – Toshkent: Tafakkur, 2021.
6. Karimova R. **Boshlang'ich ta'limda zamonaviy yondashuvlar**. – Samarqand, 2022.
7. Xikmatulla o'g, A. N. J. (2024). THE EFFECT OF FIBROTOLS ON THE PROPERTIES OF FINE-GRAINED CONCRETE. *Web of Teachers: Inderscience Research*, 2(4), 233-236.
8. Xorijiy adabiyotlardan: Fullan M. *The New Meaning of Educational Change*. – New York: Teachers College Press, 2020.
9. OECD. *Innovative Learning Environments*. – Paris: OECD Publishing, 2018.